

STUDIU PRIVIND CORELAȚIA ECONOMIE – SECURITATE NAȚIONALĂ

Col.conf.univ.dr. Eugen BOAMBĂ

The paper deals with the relationship between national security and economy, with the main actions aiming at improving national security, and with the impact of economy on national security and defence.

Strategia de securitate națională, document de bază al planificării apărării

Actul legislativ care definește în ansamblul sau conceptul de securitate națională a României este *Legea privind planificarea apărării naționale* apărută inițial ca OUG nr. 52/2000.

Legea stabilește, printre altele, toate documentele de referință prin care statul român planifică apărarea națională. Între acestea, *Strategia de securitate națională a României* este definită ca fiind "documentul de bază care fundamentează planificarea apărării la nivel național", strategia constituind astfel expresia politică de referință a atributelor fundamentale ale statului român în acest domeniu.

Pentru a fundamenta, în mod unitar, și coerent acțiunile sectoriale și reglementările specifice ale instituțiilor statului de drept și ale factorilor constituționali de putere, care au responsabilități în realizarea, protejarea și în afirmarea intereselor fundamentale ale României, strategia sintetizează obiective, precizează definiții și corelează direcții de acțiune pentru toate componentele implicate în asigurarea securității țării.

Conform Legii privind planificarea apărării naționale a României componentele implicate în asigurarea securității naționale sunt:

- definirea intereselor naționale de securitate;
- precizarea obiectivelor care conduc la protejarea și afirmarea acestor interese;
- evaluarea mediului internațional de securitate;
- identificarea factorilor de risc din mediul intern și internațional;
- direcțiile de acțiune și principalele mijloace pentru asigurarea securității naționale a României.

În acest sens, noutatea Strategiei de securitate națională a României o reprezintă deschiderea mai largă a acestei problematice și abordarea mai cuprinzătoare a conceptului de securitate națională, în condițiile creșterii complexității și diversității aspectelor care au căpătat relevanță pentru acest domeniu.

Analizele instituționale și de specialitate care au fundamentat elaborarea strategiei au condus la concluzia că o asemenea abordare înnoită, novatoare a problematicei securității este o chestiune și de necesitate, și de posibilitate.

Complexitatea aspectelor ce influențează domeniul apărării impune ca în sistemul securității naționale – care reprezintă instrumentul prin care se operaționalizează Strategia de securitate națională a României – să fie atrase structuri civice, neguvernamentale, academice și comerciale, care dețin tehnologii și informații conexe cu securitatea națională și care pot contribui la formarea echilibrului mediului intern: economic, social, civil și militar.

Sistemul securității naționale se definește prin ansamblul mijloacelor, reglementarilor și instituțiilor statului român, care au rolul de a realiza, a proteja și a afirma interesele fundamentale ale României.

Strategia reprezintă documentul de baza care definește aceste interese, precum și obiectivele pentru realizarea lor, fiind expresia politică și de reglementare cea mai înaltă a statului român și, totodată, instrumentul de fundamentare și orientare a acțiunilor din întregul sistem al securității naționale.

Strategia de securitate națională și dimensiunea ei economică

Strategia cuprinde elementele predictibile în momentul de față, care influențează realizarea obiectivelor de securitate națională ale României.

Conform strategiei, interesele naționale de securitate ale României sunt următoarele:

- menținerea integrității, unității, suveranității și independenței statului român;
- garantarea drepturilor și libertăților democratice fundamentale, asigurarea bunăstării, siguranței și protecției cetățenilor României;
- dezvoltarea economică și socială a țării în pas cu dezvoltarea contemporană. Reducerea susținută a marilor decalaje care despart România de țările dezvoltate europene;
- realizarea condițiilor pentru integrarea României ca membru al NATO și UE cu obligații și drepturi depline, a celor două organizații, singurele în măsură să îi garanteze un statut de independență și suveranitate și să îi permită o dezvoltare economică, politică și socială similară țărilor democratice;
- afirmarea identității naționale și promovarea acesteia ca parte a comunității de valori democratice;
- protecția mediului înconjurător, a resurselor naturale, a calității factorilor de mediu la nivelul standardelor internaționale.

Strategia de securitate națională a României fixează următoarele obiective:

- păstrarea independenței, suveranității, unității și integrității teritoriale ale statului roman;
- garantarea ordinii constituționale, consolidarea statului de drept și a mecanismelor democratice de funcționare a societății românești;
- relansarea economiei naționale, combaterea sărăciei și a șomajului, perfecționarea mecanismelor economiei de piață și a disciplinei financiare;
- dezvoltarea societății civile și a clasei de mijloc;
- asigurarea stabilității sistemului financiar-bancar și a echilibrului social;
- modernizarea instituțiilor de apărare a ordinii publice, garantarea siguranței cetățeanului;
- optimizarea capacității de apărare națională, în conformitate cu standardele NATO;
- îmbunătățirea capacității de participare la acțiunile internaționale pentru combaterea terorismului și a crimei organizate;
- îmbunătățirea stării de sănătate a populației și protecția copilului, dezvoltarea instituțiilor de educație, cercetare și cultură;
- reforma administrației publice și dezvoltarea regională, în corelație cu practicile și reglementările europene;
- armonizarea relațiilor interetnice și edificarea statului civic multicultural, având drept garanții ale securității participarea socială, integrarea interculturală și subsidiaritatea în actul de guvernare;
- acțiunile diplomatice și o politică externă creativă, dinamică și pragmatică, bazată pe respectarea tratatelor și acordurilor internaționale la care România este parte, a obiectivelor și principiilor Cartei ONU;
- diversificarea și strângerea legăturilor cu românii care trăiesc în afara granițelor țării;
- participarea activă la acțiunile de cooperare internațională pentru combaterea terorismului și a crimei organizate transfrontaliere;
- dezvoltarea relațiilor de bună vecinătate și a unei conduite participative pe plan regional, pentru consolidarea stabilității și reglementarea crizelor;
- asigurarea securității ecologice;
- implicarea societății civile în realizarea obiectivelor strategiei de securitate.

Realizarea acestor obiective, printre altele va realiza și va proteja interesele naționale, va asigura securitatea națională a țării și a cetățenilor ei.

Analizând obiectivele vom deduce că realizarea lor în cvasitotalitate depinde de realizarea obiectivelor de natura economică. Spre exemplu, nu putem vorbi de îmbunătățirea stării de sănătate a populației și protecția

copilului, dezvoltarea instituțiilor de educație, cercetare și cultură fără a avea o economie națională relansată, bazată pe mecanismele economiei de piață și a disciplinei financiare.

Una din caracteristicile mediului internațional de securitate este dată de marile discrepanțe în nivelul de dezvoltare economică, care se accentuează tot mai mult în condițiile unor progrese tehnologice fără precedent, accesul discriminatoriu la educație și apărarea sănătății, la resurse esențiale ale vieții, la informație și de cunoaștere provoacă grave crize sociale, generează frustrări și stârnesc nemulțumiri. În condițiile globalizării economice, crizele sociale sunt însoțite, nu o dată, de crize de identitate, generatoare de violențe neașteptate.

Interesele și obiectivele de securitate ale statelor europene nu sunt însă generatoare de stări conflictuale, mediul de securitate fiind influențat pozitiv de procesele de integrare europeană și euroatlantică, de extinderea comunității statelor care împărtășesc și promovează valorile democrației și ale economiei de piață, de adâncirea colaborării regionale.

Riscurile apariției unei confruntări militare tradiționale pe continentul european s-au diminuat semnificativ. Totuși persistă fenomene de instabilitate și criză la nivel subregional și tendințe de fragmentare, marginalizare sau izolare a unor state. Țări din Europa Centrală, de Est și de Sud-est se confruntă cu dificultăți economice, sociale și politice asociate procesului de tranziție spre societatea bazată pe principiile democrației și ale economiei de piață, care pot genera destule riscuri la adresa securității statelor din regiune.

Principalele probleme de securitate ale României sunt cele de natură economică. Dificultățile tranziției economice prelungite, scăderea calității vieții, inegalitățile sociale, creșterea numărului celor care trăiesc sub pragul sărăciei, toate acestea pot produce intoleranță, afectează solidaritatea socială, favorizează populismul, pot alimenta manifestările radicale și extremiste, având efecte dintre cele mai grave asupra instituțiilor și mecanismelor de funcționare ale statului. Societatea românească este încă marcată de consecințele managementului defectuos al procesului tranziției economice și sociale, care a condus la diminuarea autorității și eficienței instituțiilor statului și a afectat coeziunea civică și echilibrul social. Rezultatele, încă insuficient de concludente, în derularea reformei au determinat diminuarea în timp a resurselor alocate pentru modernizarea societății și reducerea potențialului de așteptare al cetățeanului, confruntat cu un proces de pauperizare accelerată. S-a înregistrat degradarea nivelului de viață al majorității populației, inclusiv în ceea ce privește starea de sănătate, educația și calitatea mediului.

Serviciile publice sunt birocratizate, infrastructura teritorială insuficient dezvoltată, restructurarea și modernizarea industriei se desfășoară cu mari dificultăți, agricultura a cunoscut un regres dramatic, privatizarea și reșezarea drepturilor de proprietate cunosc multe inerții, asistența sanitară este precară, rețeaua de transport și comunicații nedezvoltată.

Pe baza experienței acumulate, sunt necesare identificarea și lichidarea blocajelor și adoptarea neîntârziată a soluțiilor care permit o relansare reală. Este nevoie de o abordare coerentă, care să reunească energiile societății, să canalizeze resursele acesteia în direcția construirii unei economii performante, capabilă să elimine starea de incertitudine și insecuritate la nivel social.

Relansarea economică trebuie consolidată prin crearea unui mediu de afaceri atractiv și stabil, și prin racordarea adecvată la marile fluxuri economico-financiare, tehnologice și comerciale. Accelerarea creșterii economice vizează, în primul rând, asigurarea prosperității cetățenilor și sprijinirea procesului democratic intern.

Dificultățile întâmpinate de România sunt și probleme din unele zone ale Europei, ce fac obiectul unor mai largi preocupări internaționale. Menținerea unui climat de instabilitate în plan subregional, cu impact negativ asupra mediului economic, a accentuat incapacitatea României de a angaja decizii în măsură să o apropie de sistemul economico-financiar caracteristic lumii democratice occidentale. În eforturile de promovare a reformei economice s-au concretizat destul de greu și aleatoriu formule de încadrare și racordare la structurile economice și financiare din sistemul economic occidental. Crizele și violențele care s-au manifestat în vecinătate au dus la pierderea unor legături economice tradiționale, au provocat României pierderi financiare grele, au împiedicat elaborarea și promovarea unor strategii de dezvoltare pe termen lung, au constituit o stavilă în încurajarea investitorilor străini, în general, i-au accentuat dificultățile.

Îndeplinirea obligațiilor asumate de România în procesul de integrare în structurile europene și euroatlantice constituie o etapă decisivă pentru modernizarea societății românești și consolidarea tendințelor de creștere economică. Pe termen lung, acestea vor aduce prosperitate și vor spori credibilitatea României în eforturile de consolidare a securității europene.

Prin urmare, nu teama de amenințări, ci dorința de a asigura stabilitatea și de a construi un viitor mai bun, de a-și întări vocația de pilon al stabilității în zonă și de apărător al valorilor democrației și păcii a motivat opțiunea României pentru integrare europeană și euroatlantică.

Se poate estima că, în perioada actuală factorii de risc la adresa securității României, sunt preponderent, de natura nemilitară, manifestându-se, în special, în domeniile economic, financiar, social și ecologic.

Perpetuarea și conjugarea unor vulnerabilități existente în aceste domenii pot afecta însă securitatea țării, generând efecte interdependente, difuze, multidirecționale, care impun modalități de prevenire și de acțiune adecvate și flexibile. Neglijarea, amplificarea ori acumularea necontrolată a acestor vulnerabilități pot să creeze instabilitate și să conducă la transformarea lor în riscuri la adresa securității.

Direcțiile de acțiune în domeniul economic pentru întărirea securității naționale

Relansarea economiei constituie o prioritate a politicii de securitate.

Direcțiile de acțiune în acest domeniu sunt:

- consolidarea stabilității macroeconomice, adoptarea unor politici fiscale coerente prin reglementări simplificate și stimulative, reforma impozitelor, reducerea cheltuielilor interne și restructurarea marilor companii și societăți ale statului, o politică monetară și a cursului de schimb adecvată;

- îmbunătățirea mediului de afaceri, diminuarea birocrăției, reglementări favorizante pentru investiții și pentru menținerea creșterii economice prin producție performanța cerută de piață;

- stimularea, prin reglementări eficiente și sub diferite forme, a întreprinderilor mici și mijlocii;

- continuarea privatizării, restructurării și modernizării, cu accent pe dinamizarea domeniilor industriale și productive care au potențial, în condițiile programelor sectoriale de aderare la Uniunea Europeană ori convenite cu organismele financiare internaționale;

- promovarea unor politici industriale funcționale, corespunzătoare nevoilor sociale și adaptabile cerințelor pieței;

- dezvoltarea cooperării economice internaționale prin forme noi, mai active și stimulative, de comerț exterior;

- consolidarea sectorului bancar și de asigurări; disciplinarea piețelor de capital în care sunt implicate categorii largi de populație;

- relansarea agriculturii și dezvoltarea silviculturii;

- amenajarea teritoriului și reabilitarea infrastructurii de transport;

- promovarea noilor tehnologii eficiente și trecerea efectivă la realizarea funcționalităților unei societăți informaționale;

- dezvoltarea turismului și consolidarea cadrului instituțional și legislativ referitor la mediul înconjurător și calitatea mediului;

- orientarea pentru atragerea de investiții străine, îndeosebi din spațiul european și euroatlantic, ca sursă a motivației pentru includerea României în sistemele de securitate respective;

- dezvoltarea activităților de comerț interior, inclusiv prin reglementări ale administrației publice locale privind stimularea producției și a piețelor locale;

- asigurarea protecției consumatorilor;

- garantarea unui sistem concurențial liber și onest.

Fără reușite în direcțiile de acțiune din domeniul economic nu putem vorbi de reușite în direcțiile de acțiune din domeniul apărării naționale între care cele mai importante sunt următoarele:

- îndeplinirea obiectivelor asumate prin Programul național anual pentru integrare în NATO și asigurarea interoperabilității cu forțele Alianței Nord-Atlantice;

- participarea intensificată la Parteneriatul pentru Pace și dezvoltarea cooperării militare bilaterale și multilaterale, în vederea realizării obiectivelor de parteneriat asumate de România;

- constituirea și consolidarea capacităților necesare pentru îndeplinirea performantă a obligațiilor asumate de România, de a participa în cadrul unor operațiuni de menținere a păcii, de salvare, de răspuns la crize, de combatere a terorismului și de asistență umanitară la nivel subregional și regional;

- restructurarea și modernizarea Armatei României, îndeosebi modernizarea structurală a forțelor și a sistemelor de instruire și continuarea armonizării cadrului legislativ național din domeniul apărării cu cel existent în țările membre NATO și UE;

- adaptarea la condițiile contemporane a sistemului de mobilizare și planificare integrată a apărării și asigurarea concordanței dintre obiectivele propuse și resursele alocate;

- operaționalizarea forțelor destinate participării la misiuni ale Uniunii Europene, în cadrul politicii europene de securitate și apărare, precum și ale NATO, ONU și ale forumurilor / inițiativelor subregionale;

- managementul eficient al resurselor umane și restructurarea forțelor, concomitent cu creșterea gradului de profesionalizare a personalului armatei și modernizarea învățământului militar;

- asigurarea stocurilor de echipamente, tehnică de luptă, muniții și materiale;

- îmbunătățirea colaborării dintre serviciile de specialitate pe linia schimbului operativ de informații vizând potențialii factori de risc la adresa securității și stabilității interne;

- redimensionarea corpului de comandă la nivelul forțelor în proces de reducere, restructurare și modernizare; reglementarea pensionării cadrelor militare; aplicarea programelor de reconversie profesională a personalului disponibilizat din armată și industria de apărare;

- planificarea coerentă a activității de înzestrare și achiziții, prin coordonare cu politicile în domeniul economic, de privatizare și restructurare a industriei naționale de apărare; dezvoltarea și achiziționarea de echipamente noi, interoperabile cu cele utilizate de NATO;

- întărirea controlului parlamentar asupra organismului militar;

- sprijinirea autorităților publice în caz de urgențe civile, dezastre sau calamități naturale.

Pentru atingerea obiectivelor de securitate națională vor fi alocate resurse financiare corespunzătoare, atenția fiind concentrată asupra utilizării acestora cu eficiență.

Însă resursele există doar în măsura în care economia există, adică este performantă. Performanța economică, nu doar că asigură resursele financiare necesare atingerii obiectivelor de securitate, dar face și să scadă costurile atingerii lor.

Iată de ce credem că dimensiunea economică a securității naționale este pe de-o parte una de bază, ca atare, iar pe de altă parte este parte componentă a tuturor celorlalte dimensiuni. Nu vom avea niciodată o armată foarte bine pregătită și înzestrată fără o economie națională performantă.

Dimensiunea economică a securității naționale și apărării naționale

Problemele de natură economică sunt componenta principală a securității naționale. Argumentele în acest sens sunt:

- a) economia asigură suportul, baza logistică a securității naționale;
- b) economia, în funcție de nivelul de dezvoltare, proiectează în exterior și o imagine asupra securității țării (favorabilă sau nefavorabilă);
- c) economia, în măsura în care este conectată la fluxurile și mecanismele reale și monetare internaționale, este principalul atu pentru integrarea unei țări în organismele economice și de securitate regionale și globale;
- d) economia, în funcție de nivelul de trai și de calitatea vieții cetățenilor, reprezintă pacea socială, climatul de liniște favorabil muncii creatoare, motivația fundamentală a oamenilor pentru a se implica activ în asigurarea securității colective;
- e) economia, prin nivelul său ridicat de dezvoltare, asociat cu apartenența la organisme economice și de securitate internațională de referință, constituie principalul element descurajant pentru un potențial agresor.

Pentru amplificarea securității sale naționale, România trebuie să opteze pentru o dezvoltare economică durabilă, sustenabilă, viabilă.

Dezvoltare durabilă (sustenabilă, viabilă), în înțelesul „Raportului mondial cu privire la dezvoltarea umană”, prezentat la Conferința Națiunilor Unite din anul 1992 de la Rio de Janeiro, reprezintă aceea în care:

- utilitatea nu scade în timp;
- consumul nu se reduce în timp;
- resursele sunt alocate astfel încât să fie menținute la aceleași șanse de a produce în viitor;
- stocul de resurse naturale nu scade în timp;
- resursele sunt folosite în așa fel încât să mențină un beneficiu durabil al exploatării lor;
- sunt satisfăcute condițiile minime ale stabilității ecosistemului și al refacerii sale în timp.

O dezvoltare durabilă presupune următoarele cerințe minime pentru a fi atinsă:

- redimensionarea creșterii economice;
- reorientarea spre alte surse de materiale și de energie;
- economisirea resurselor naturale;
- creșterea calității și siguranței proceselor;

- asigurarea creșterii controlate a populației;
- eliminarea sărăciei;
- participarea mai multor state la luarea deciziilor.

O economie este considerată viabilă dacă economisirile sale sunt mai mari decât deprecierea capitalului creat și a celui natural. Dezvoltarea durabilă este un concept solid, cu deosebite valențe temporale. Această dezvoltare promovează două principii de echitate:

- intergenerații, privită sub două aspecte:
  - nivelul de trai, satisfacțiile, veniturile să fie cel puțin egale pentru generațiile viitoare față de prezent;
  - consumurile de factori de producție pe locuitor să nu fie acum mai mari decât cele ale generațiilor viitoare;
- intragenerații (între copii, adulți, bătrâni).

Principalele probleme de securitate ale României sunt cele de natură economică. Acestea sunt următoarele:

- dificultățile tranziției economice prelungite, care au condus la:
  - scăderea calității vieții, a stării de sănătate a populației;
  - inegalitățile sociale accentuate;
  - creșterea numărului celor care trăiesc sub pragul sărăciei.
- managementul defectuos al procesului tranziției economice și sociale, care au condus la:
  - diminuarea autorității și eficienței instituțiilor statului;
  - afectarea coeziunii și echilibrului social.
- dificultățile în diferite domenii, cum ar fi:
  - serviciile publice sunt birocratizate;
  - infrastructura teritorială este insuficient dezvoltată;
  - modernizarea industriei se desfășoară cu mari dificultăți;
  - agricultura a cunoscut un regres dramatic;
  - privatizarea și reșezarea drepturilor de proprietate cunosc multe inerții;
  - asistența sanitară este precară;
  - rețeaua de transport și de comunicații este nedezvoltată.
- climatul de instabilitate în plan subregional a avut un impact negativ asupra mediului economic din România, în următoarele sensuri:
  - accentuarea incapacității României de a angaja decizii în măsură să o apropie de sistemele economico-financiare caracteristice lumii democratice occidentale;
  - crizele și violențele din unele țări vecine au dus la degradarea legăturilor economice tradiționale, au provocat pierderi financiare grele, au împiedicat elaborarea și promovarea unor strategii de dezvoltare pe termen lung, au constituit o stavilă în încurajarea investitorilor străini.

În prezent și în viitorul apropiat, pentru România vor exista o serie de puncte vulnerabile interne de factură economică, care vor afecta securitatea națională. Vulnerabilitățile interne de natură economică la adresa securității naționale mai importante sunt și vor fi:

- persistența dificultăților de natură economică, financiară și socială, generate de prelungirea tranziției și întârzierea reformelor structurale;
- accentuarea fenomenelor de corupție și de administrare deficitară a resurselor publice care adâncesc inechitățile sociale și proliferază economia subterană;
- reacțiile ineficiente ale instituțiilor statului în fața acutizării fenomenelor de criminalitate economică;
- menținerea unor surse sau cauze de potențiale conflicte sociale punctuale, de mai mică sau mai mare întindere, cu efecte asupra diminuării sau întreruperii proceselor și activităților economice;
- nerespectarea unor norme de mediu în funcționarea unor obiective industriale și posibilitatea producerii unor dezastre ecologice;
- menținerea unor disparități de dezvoltare între regiunile țării;
- emigrarea specialiștilor din diferite domenii de vârf în alte state mai avansate.

Pentru a atenua tot mai vizibil în viitor aceste vulnerabilități se impune ca politica economică să cunoască mutații semnificative în viitor.

Accente noi trebuie puse în politica actuală și viitoare a României, pentru asigurarea dezvoltării durabile în scopul întăririi securității naționale:

- creșterea reală și durabilă a PIB și îmbunătățirea semnificativă și generalizată a standardului de viață al cetățenilor;
- orientarea politicii macroeconomice în direcția realizării reformelor (ajustărilor structurale din economie în ansamblu, din ramurile sale esențiale: industrie, agricultură, comunicațiile, turismul etc.);
- esența ajustării constă în orientarea resurselor spre sectoare cu perspectivă de dezvoltare (în detrimentul celor perimate) și ridicarea eficienței cheltuirii acestora;
- se impune accelerarea privatizării, restructurării unităților de stat rămase, modernizarea și dezvoltarea agenților economici cu potențial competitiv;
- politica financiară ce va fi promovată se va caracteriza prin selectivitate și moderație în scopul stimulării sectoarelor cu potențial de competitivitate, atragerea de noi surse de finanțare externă (repartizate pe bază de programe de investiții viabile, sever controlabile pe timpul derulării);
- reconsiderarea sistemului veniturilor și cheltuielilor publice în sensul creării unui sistem fiscal simplu, echitabil, reducerii graduale a impozitelor directe (cele pe veniturile populației), a cotelor de TVA la

produsele de strictă necesitate și creșterii impozitelor indirecte la bunuri de lux, eliminarea fondurilor extrabugetare, promovării unei transparențe mai bune a cheltuielilor publice și alocării resurselor pe bază de proiecte și programe;

- politica monetară va avea ca obiective reducerea inflației și creșterea rezervelor valutare, stabilizarea treptată a cursului de schimb, extinderea și diversificarea instrumentelor bancare;

- politicile macroeconomice sunt proiectate în ideea revitalizării pieței externe și interne, creșterii ponderii economiilor și investițiilor în PIB, creșterii consumului final al populației în paralel cu scăderea celui guvernamental, diminuarea treptată a deficitului balanței comerciale;

- stimularea întreprinzătorilor privați, a întreprinderilor mici și mijlocii printr-un tratament egal cu acela al firmelor din Uniunea Europeană;

- politicile financiare și comerciale externe trebuie să se transforme într-un element dinamizator de esență al creșterii economice prin:

- investiții străine de capital (care vor atinge câteva miliarde de dolari în următorii ani);

- împrumuturi de pe piețe private externe de capital în condiții mai favorabile privind perioada și dobânzile;

- împrumuturi și fonduri rambursabile provenite de la FMI, BIRD, BERD, UE, pe bază de proiecte fezabile, atractive, bazate și pe cofinanțări stabilite;

- facilități fiscale atractive pentru investițiile străine directe cu importanță majoră asupra economiei;

- acordarea de avantaje notabile pentru exportatorii de bunuri și servicii, garantarea creditelor pentru export;

- dezvoltarea în profunzime și în amplitudine a unei noi economii bazate esențialmente pe dezvoltarea tehnologiei informației și a telecomunicațiilor, pentru construirea societății informaționale și a cunoașterii;

- restructurarea componentelor specializate ale sistemului de securitate națională (apărare, ordine publică, siguranță), în ideea ca ele să devină mai operaționale, mai eficiente în situațiile cerute, utilizând procedee, reguli, standarde ce se aplică în state membre NATO și UE;

- dezvoltarea cooperării economice internaționale prin forme noi, mai atractive și stimulative de comerț exterior;

- ajustarea politicilor bancare, a cursului de schimb, a administrării datoriei externe și balanței de plăți, cea privind forța de muncă, educația, reforma administrației publice, protecția consumatorului, mediul, în ideea constituirii unei economii durabile în România.

Vasta și complexa problematică a securității și apărării naționale, dimensiunea economică a fost, este și va fi greu de abordat în parametrii ei reali, va rămâne tangibilă parțial, niciodată definitiv, mereu ca năzuință și

ideal. Ea poate fi înțeleasă numai ca orizonturi succesive ale cunoașterii, programării și acțiunii practice, ca finalitate. Istoria dovedește că economicul a constituit în majoritatea situațiilor, cauză și efect a războaielor și tot economicul le-a influențat hotărâtor desfășurarea. Acest factor a fost folosit de națiuni ca sursă de putere.

În raporturile de stabilitate din trinomul politică, economie și securitate națională, factorul economic le-a influențat hotărâtor pe cele două, cu impulsuri din cel puțin trei direcții. Prima, rezultă din paradoxul lumii contemporane în dinamica ei, când, după dispariția blocurilor militare și a cortinei de fier, a ideologiilor și sistemelor economice opuse, îi urmează o nouă reșezare a forțelor pe criterii preponderent economice. Asistăm la o metamorfoză a doctrinelor și politicilor la fiecare dintre protagoniști pentru a-și atinge scopurile: poziții dominante în comerțul mondial.

A doua, își are sorgintea în nivelul tehnico-științific contemporan al domeniului militar, unde s-au realizat arme noi pe principii recunoscute în trecut, s-au perfecționat arme convenționale la parametri deosebiți, cu performanțe ce sfidează naturalul.

A treia, este dată de costurile sociale ale primelor două, costuri ce se măsoară în eforturile economice și financiare făcute de națiunile lumii.

Iată de ce, apreciem că dimensiunea economică devine bază și obiectiv ale securității și apărării naționale. Interesele fundamentale ale României determină politica ei de securitate și apărare națională, între care, politica economico-financiară reprezintă interes național major. O economie de piață dinamică, viabilă și competitivă, bază de importanță strategică a sporirii avuției naționale, generează relații sociale armonioase, asigură liniștea și pacea internă, evoluția biologică sănătoasă a națiunii, generează condițiile pentru satisfacerea nevoilor spirituale pe timp de pace și în situații deosebite (război, dezastre naturale, accidente nucleare).

Apreciem că România poate deveni un stat dezvoltat de putere mijlocie, valorificând resursele materiale și spiritul național-creativ de care dispune, modificând geoeconomic în interes național, geopolitica spațiului european căruia îi aparține.

Susținem că relațiile ce se pot stabili de către România (ca stat cu o economie de piață matură, competitivă, eficientă) cu alte state, are o bază mult mai largă. Amplificarea acestor relații și nevoia de stabilitate a lor, constituie suporturi solide pentru menținerea conlucrării pașnice, evitarea unor stări conflictuale cu repercusiuni serioase, chiar asupra existenței ca stat național, independent și suveran. În contrast, o economie slabă, dependentă într-o mare măsură de resurse, ne obligă la stagnare și chiar regres, la insecuritate.

Disfuncțiile economice grave au condus la prăbușirea estului Europei, demonstrând că sistemele economice socialiste au fost construite pe baze și pe principii greșite și că o mare putere militară (U.R.S.S.) poate fi obligată să asiste neputincioasă la propria sa înfrângere fără luptă.

Din coordonatele economice prezentate, rezultă că ne confruntăm cu factori de risc la adresa securității și a apărării naționale, stimulați obiectiv și subiectiv, din interior de tranziția la economia de piață și din exterior de presiunile de corecție.

Determinările economice se manifestă asupra securității și apărării naționale sub formă de: direcționări, orientări, condiționări și restricții.

Despre direcționări (concepția integrată privind securitatea și apărarea națională a României) și orientări (doctrinile economice actuale) le vom aborda împreună cu problematica condiționărilor și restricțiilor, asupra cărora se manifestă o tăcere mai mult sau mai puțin justificată.

În practica economică, determinările economice sunt recunoscute ca fiind atât de natură internă cât, mai ales, de natură externă. În studiile consacrate domeniului, direcționările și orientările practice au reprezentat anumite limite, excese sau insuficiențe. Totodată, apreciem că în egală măsură condiționările și restricțiile au generat greșeli cuprinse în programele politice de guvernare și la nivelul agenților economici.

În acest cadru, înțelegerea minimă a direcționărilor și orientărilor, cu toate limitele și insatisfacțiile aplicării lor, permit totuși apariția unor valori economice suficiente pentru securitatea și apărarea națională. Paradoxal însă, în viziunea unor politicieni și economiști autohtoni, condiționările și restricțiile amintite mai sus, generatoare de greșeli, au reprezentat cadrul de manifestare a unor antivalori prejudiciind suportul economic al securității și apărării naționale. Afirmările de mai sus pot fi exemplificate în următoarea matrice:

- Direcționări: concepția integrată privind securitatea și apărarea națională.

- Orientări: doctrine economice actuale aplicate la condițiile economiei românești.

- Condiționări: trecerea la economia de piață; accesul la materiile prime și, în mod deosebit, la cele strategice; limitarea desfacerii; accesul la tehnologii moderne inclusiv pentru industria de apărare; obligarea la cheltuieli valutare pe acțiuni și produse ineficiente; studii și variante succesive de restructurare economică impuse; dirijarea împrumuturilor spre activități economice periferice; măsuri și acțiuni economice ineficiente în perioada de după 1989; pierderi și distrugereri în economia națională prin aplicarea greșită a unor legi (Legea 18, Legea privatizării); neîncrederea în capacitatea și calitatea producției autohtone.

Consecințele acestora se pot evidenția în disfuncționalități și în discordanțe, ca relație cauză-efect prin:

- limite: întârzierea restructurării economice; nedefinirea ramurilor economice prioritare pentru efortul național din sfera securității apărării naționale; diminuarea prezenței pe piețele externe, neacceptarea suportului național intern de susținere a monedei naționale.

- insuficiențe: decapitalizarea agenților economici, proliferarea unei ne semnificative așa-zisei mici economii din sfera serviciilor; scăderea la 50% a P.I.B. în ultimii trei ani și o stabilizare relativă în ultimii doi ani.

Toate cele de mai sus având ca efect, start economic pierdut, instabilitate accentuată și relansare cu costuri suplimentare, imense, în condiții mult mai grele, apariția și dezvoltarea unei economii și finanțe paralele, profitabile, în detrimentul sistemului economic național. În vederea elaborării și realizării practice a securității și apărării naționale în perspectiva imediată sunt necesare: definirea conținutului concret al politicii economice românești, indiferent de duritatea componentelor sale, elaborarea (operaționalizarea) strategiei economice pentru înscrierea practicii economice românești pe făgașul normal al politicii economice; concepția, ca esență a strategiei economice, trebuie să includă principalele valențe naționale privind activitatea și acțiunea economică, obiectivele politicii și strategiei economice trebuie să sprijine tranziția subordonându-le intereselor naționale majore; cadrul general politico-economic, strategico-economic și conceptual-economic trebuie să asigure integrarea economică occidentală a României.

Abordarea științifică a problemelor prezentate, elaborarea riguroasă a politicii și strategiei economice, seriozitatea includerii valențelor naționale economice și regăsirea în fiecare a intereselor naționale fundamentale ale tranziției, ne determină să apreciem (intuim) rezultatul final: asigurarea stării de normalitate.

Securitatea și apărarea națională sunt stările normale ale națiunii, în primul rând, de natură economică cu respectarea atributelor de național și de integrare în structurile europene.

Relația nevoi – posibilități în expresie economică, a securității și apărării naționale prezintă înfățișări și nuanțe diverse, determinând evoluții geopolitice și geoeconomice dinamice și fluide cărora li se consacră, ca mijloc și scop. Într-un astfel de mediu predicția devine tot mai greu de realizat.

Într-o conferință, ținută în aula Școlii Superioare de Război și care făcea referiri în rolul economicului în capacitatea de apărare a țării, profesorul Victor Slăvescu spunea: „Necesitatea asigurării și organizării unui anumit potențial economic de război, desigur variabil, după anumite considerente apare evident pentru orice țară și orice popor, zeloase de independența lor politică și națională. De n-ar fi decât să se consulte paginile istoriei și să se mediteze asupra experiențelor din trecut și încă este de ajuns pentru a se înțelege, că în materie de asigurare și pregătire a unui potențial de război totul trebuie gândit, pregătit și organizat și nimic lăsat la voia întâmplării și la concursul împrejurărilor”.

Pentru a putea participa, ca partener egal la realizarea securității în spațiul geopolitic de care aparține, România trebuie să aibă o armată modernă, profesională, bine înzestrată, bine instruită, operativă, capabilă în orice moment să respingă orice tip de confruntare premergătoare confruntării armate (informațională, economică, psihologică, culturală într-un climat politico-diplomatic adecvat) în stare să respingă agresorul, după ce se aplică

prima lovitură, până la limita intereselor noastre, în vederea apărării statului național, unitar, suveran, independent – ROMÂNIA.

În concepția noastră, modernizarea armatei române necesită un ciclu de 5-6 ani. Anual, armatei îi este necesar un buget de 7.000 – 8.000 miliarde lei, alocațiile actuale asigurându-i cel mult întreținerea. Nu există decât o singură soluție: relansarea economică, inclusiv a industriei de apărare, creșterea P.I.B. de 4-5 ori și implicit, proporțional, creșterea bugetului de apărare.

Națiunea română nu se poate sustrage acestor tendințe, ea trebuie să lupte pentru demnitatea destinului său, afirmarea identității sale într-un început de mileniu creator. Conștientă că o astfel de evoluție este determinată decisiv de puterea sa economică, implicit, ea își asigură interesele fundamentale în cooperare cu celelalte națiuni.

Securitatea economică reprezintă mai mult decât o simplă componentă a securității naționale. Pe plan extern, un stat își manifestă intenția de a se integra într-un spațiu economic multidimensional în funcție și de gradul în care securitatea sa economică este asigurată. Este vorba, desigur, de tendințe normale, conform voinței naționale exprimate democratic și nu de procese forțate, impuse cel mai des din afară.

Cea mai mare parte a statelor lumii se află, în prezent, implicate într-o formă sau alta de cooperare economică internațională, în special, zone de liber schimb sau uniuni vamale, cu trăsături specifice datorate regiunii în care funcționează dar care păstrează condițiile generale. Este mai evident ca niciodată faptul că o autarhie economică nu poate funcționa, deoarece este sortită eșecului cu suferințe enorme pentru populație. Putem spune că numai statele democratice, unde interesul național promovat este real, pot participa la inițiative de integrare economică.

Participarea la mecanisme de integrare economică este o expresie a nevoii de securitate economică a fiecărui stat. Europa comunitară a fost fondată pentru a consolida securitatea economică și politică a fiecărei națiuni europene, fiind legendară intenția ștergerii rivalității franco-germane prin punere în comun a unor ramuri economice strategice. Un scop politic a fost slujit cu un mijloc economic și toate acestea la nivel înalt, acolo unde se discută despre securitatea națională și interesul național.

Se consideră că, în sens larg, securitatea economică a unei țări este dată de stocul de resurse și de nivelul de dezvoltare. Am putea spune că aceasta este de fapt o percepție restrânsă. Securitatea economică nu poate fi privită doar în mod static, aproape contabil, ea trebuie percepută în strânsă legătură cu securitatea națională și cu interesul național, iar în ecuație intră și politica economică promovată, țeluri pe termen mediu și lung, gradul de participare nu numai la comerțul internațional, ci la întreaga viață economică internațională.

Corelația dintre securitatea economică și gradul de integrare economică este dat de vulnerabilitatea unei economii, văzută ca raport între

avantajele și dezavantajele economiei naționale în raport cu mediul economic internațional, cu mediul social și politic intern, cu capacitatea acesteia de a face față cu forțe proprii provocărilor interne și externe. Altfel spus, vulnerabilitatea se referă la capacitatea economiei naționale de a realiza obiectivele naționale (interesul național).

Această vulnerabilitate nu este legată, în mod necesar, de piețele financiare, ci derivă dintr-un larg dezechilibru intern și din eforturile economice deosebite care vor face să apară o inflație înaltă și crize bancare. În sens restrâns, vulnerabilitatea se referă la dimensiunile sale economice, la incapacitatea de a face față șocurilor interne și externe. În sens larg, vulnerabilitatea marchează incapacitatea statului de a asigura un nivel de viață corespunzător cetățenilor și demonstrează existența unor importante conflicte interne, o fragmentare și o tendință centrifugală a forței sale, care pot fi văzute ca reale amenințări la adresa securității naționale.

Românii au perceput, cel puțin la început, aderarea la NATO ca un factor de progres economic, și aderarea la Uniunea Europeană ca o garanție de securitate. În plus, într-un climat de securitate și de stabilitate propice continuării creșterii activității economice, investitorii străini își vor da seama că această regiune din care face parte țara noastră este una dintre cele mai sigure din lume ceea ce va avea ca efect accelerarea tranziției, reluarea creșterii economice și dezvoltarea României.

Concluzionând, putem spune că aderarea la UE și primirea în NATO sunt două componente ale interesului național, exprimat foarte convingător de opinia publică și clasa politică încât nu mai are nevoie de reafirmare, două laturi care se manifestă alternativ.

Integrarea în NATO constituie nu numai o garanție politico-militară, ci presupune și o mare stabilitate și securitate economică a țărilor participante. Esențial pentru România este urmărirea a două mari obiective: securitatea națională, din punct de vedere militar, și prosperitatea economică. Cele două componente definesc conceptul de interes național și au fost realizate prin integrarea României în NATO și UE. Nici o altă soluție în afara integrării în NATO și UE nu poate crea securitate pentru România.

Bibliografie:

- Strategia de securitate națională a României*, București, 2006;
- Strategia de transformare a armatei României*, București, 2007;
- Carta Albă a securității și apărării naționale*, București, 2004, Cap. 3
- Componenta apărării a sistemului securității naționale;
- Irina Cucu, *Războiul economic în economia de piață*, revista *Impact strategic* nr. 1, 2006.